

Gemeente Amsterdam

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Aan de leden van de Gemeenteraad

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Datum: 19 januari 2021
Onderwerp: Politieoptreden op Museumplein 17 januari

Geachte leden van de Raad,

Vrijwel dagelijks tonen demonstraties in onze stad een venster tot onze samenleving en die van de rest van de wereld. Het grondwettelijke recht om vreedzaam te betogen biedt daarbij elk individu de vrijheid om in gezamenlijkheid kritisch tegenwicht te bieden aan breed gedragen tradities en opinies, of deze juist kracht bij te zetten. Alleen daarom al beschouw ik het gebruik van onze gedeelde en schaarse publieke ruimte voor een vreedzame demonstratie gerechtvaardigd. Voor de overheid is tegenspraak soms lastig, voor de democratie is deze noodzakelijk. Als burgemeester rust op mij de verantwoordelijkheid de vrijheidsrechten te bewaken. Het bewaken van de vrijheid betekent tegelijkertijd dat als het grondrecht misbruikt wordt om strafbare feiten te plegen, of de volksgezondheid in gevaar wordt gebracht, hier zichtbaar tegen opgetreden dient te worden.

Met deze brief wil ik stilstaan bij de voorbereiding en het optreden van de driehoek op het Museumplein van zondag 17 januari. Dat optreden was gericht tegen diegene die ondanks de rechtelijke uitspraak, het advies van de GGD en het besluit genomen in de driehoek van burgemeester, Hoofdofficier van Justitie en politiechef alsnog naar het Museumplein zijn gekomen en daarbij voor een deel ook nog eens de volksgezondheid in gevaar brengen of geweld heeft/hebben toegepast tegen de politie.

Aanloop naar zondag 17 januari

Zoals gebruikelijk is er vanaf een vroeg stadium contact gelegd met de organisatie, die kenbaar had gemaakt om op zondag 17 januari 2021 te willen demonstreren met 2000 mensen op het Museumplein met als onderwerp 'tegen het kabinet Rutte'. Op basis van dit contact en met name de informatie voorhanden bij de politie heeft de driehoek, mede op advies van de GGD, besloten dat enerzijds het demonstratierecht ook ditmaal zijn invulling dient te krijgen en anderzijds beperkingen noodzakelijk waren in het belang van de gezondheid en de vrees voor wanordelijkheden. De beperkte invulling van de verantwoordelijkheid van de organisatie, de volksgezondheidsrisico's en de vrees voor wanordelijkheden gaven voor de driehoek, de GGD en de rechter voldoende aanleiding om gedurende deze dodelijke pandemie beperkingen op te leggen, die impliceerde dat de demonstratie kon doorgaan, maar wel enkel in het Westerpark en met maximaal 500 personen. Een gelijksoortig besluit gold voor een organisatie die op zondag 10 januari ook zonder een maximum aantal deelnemers wilde demonstreren op het Museumplein. Dit besluit is gemotiveerd in bijgevoegde brief aan de organisatie.

De organisatie is vervolgens in bezwaar gegaan en op 15 januari is het besluit is getoetst door de voorzieningenrechter, die het besluit redelijk vond en in stand heeft gehouden. Ook de uitspraak

Een routebeschrijving vindt u op www.amsterdam.nl.

Met opmerkingen 1: 11.1 + 10.2 g Ten slotte is de zienswijze van [redacted] juist dat we laat waren door een week voor zijn demonstratie in gesprek te gaan (kennisgeving was uit november) In de uitspraak van de rechter zit hier bovendien een opmerking in dat de gemeente sneller kan zijn in haar contact

van de rechter is bijgevoegd. De organisatie heeft hierop aangegeven de demonstratie te annuleren. ~~De beperkte invulling van de verantwoordelijkheid van de organisatie, de volksgezondheidsrisico's en de vrees voor wanordelijkheden gaven voor de driehoek, de GGD en de rechter voldoende aanleiding om gedurende deze dodelijke pandemie vast te houden aan het besluit, dat impliceerde dat de demonstratie kon doorgaan, maar wel enkel in het Westerpark en met maximaal 500 personen. Een gelijksoortig besluit gold voor een organisatie die op zondag 10 januari ook zonder een maximum aantal deelnemers wilde demonstreren op het Museumplein.~~

Ondanks het advies van de GGD, het besluit van de driehoek, de uitspraak van de rechter en de uitgebreide communicatie hierover, bleef de driehoek zich in de aanloop naar zondag prepareren op de komst van grote groepen van voornamelijk buiten de stad die hier geen gehoor aan zouden geven. Middels vervolggesprekken met de organisatie die primair wel gericht bleven op een ordelijke demonstratie in het Westerpark heeft de driehoek tegelijkertijd scenario's uitgewerkt voor mogelijke massale toeloop naar het Museumplein in Amsterdam. Daarnaast is middels gerichte en brede communicatie via de (sociale) media aan een ieder het besluit nogmaals kenbaar gemaakt en is ontmoedigd om zondag naar het Museumplein te komen.

Ondanks deze inspanningen bleef het informatiebeeld dat rekening gehouden moest worden met grote groepen die vanuit buiten Amsterdam naar het Museumplein zouden komen. Daarbij was ook informatie dat opgeroepen werd tot geweld en het meedragen van zaken die gebruikt konden worden als wapens. De driehoek heeft op basis van deze informatie ingestemd met opschaling en scenario's die kunnen leiden tot de inzet van noodbevoegdheden en zo nodig gepast geweld. Zo was de driehoek volledig voorbereidt op de op zondag 17 januari ontstane situatie.

Zondag 17 januari

Volgens afspraak is de driehoek op 17 januari om 12:00 uur fysiek bijeengekomen. De politie-inzet was toen al in volle sterkte in de stad en onder het directe commando van de aanwezige driehoek geplaatst.

In een vroeg stadium was helder dat de organisator geen gebruik wilde maken van zijn recht om te demonstreren in het Westerpark. Al vanaf 12:15 uur was de eerste aanwas zichtbaar op het Museumplein, al kon niet altijd worden vastgesteld of personen daar kwamen voor de verboden demonstratie. Deze mensen werden veelal individueel aangesproken door de aanwezige vredeseenheid van de politie en aangespoord te vertrekken. Deze eenheid, die als geen ander politieonderdeel bekwaam is en het beheersen van demonstraties, bleek beperkte invloed te hebben op deze groep, die steeds groter werd en zich rond 13:30 uur steeds meer ging gedragen als een spontane demonstratie. De aanwezigen hielden zich daarbij over het algemeen wel aan de anderhalve meter afstand, maar niet aan de rechtelijke uitspraak en het besluit van de driehoek.

Hierop besluit de driehoek om 13.39 op basis van deze informatie om deze spontane demonstratie te ontbinden op basis van de Wet openbare manifestatie. Dit besluit is op het Museumplein en in de (sociale) media gecommuniceerd. Hierdoor ontstond voor de politie een eenduidige grondslag om op te treden tegen deze groep, en kregen mensen alsnog de gelegenheid om uit elkaar te gaan.

Het besluit tot ontbinding heeft zoals voorzien weinig effect. Daarbovenop ontvangt de driehoek signalen van gekende doelgroepen met beschermende- verzwaarde kleding en handschoenen met

versterkte knokkels en stokken. Later worden ook andere materialen aangetroffen zoals een ploertendoder, een molotovcocktail en illegaal (zwaar) vuurwerk. Aangezien het aantal mensen nog steeds onvoldoende afneemt en ook de anderhalve meter afstand steeds meer in gevaar komt, wordt omstreeks 14:00 uur een noodbevel uitgevaardigd dat geldt voor het Museumplein en de directe-omgeving. Ondanks dat een deel van de aanwezigen het noodbevel opvolgt, wordt ook hier onvoldoende gevolg aan gegeven en blijft de politie genoodzaakt mensen aan te spreken en fysiek tegen te houden.

Om 14:45 uur constateert de politie dat aanwezigen zich voorbereiden op gevechtshandelingen en een deel van de mensen de anderhalve meter met opzet niet naleeft. Een deel van de bestrating wordt vernield en de buitgemaakte stenen worden als gooiemateriaal gebruikt tegen de politie terwijl een ander deel van de aanwezigen grouphugs houdt. Het voortduren van deze gedragingen, zijn voor de driehoek onacceptabel. Conform het voorbereide scenario wordt besloten de waterwerper in te zetten. Voorafgaand aan uitvoering van het besluit, wordt besloten de aanwezigen op het Museumplein hier voor te waarschuwen. Keuze voor de waterwerper, is daarbij ook gelegen in het feit dat andere vormen van politie-inzet onvoldoende resultaat zouden hebben en het voorstelbare risico dat agenten en paarden slachtoffer zouden kunnen worden van geweld. Dit blijkt ook achteraf een juiste inschatting.

Vanaf 15.00 uur worden de waterwerpers ingezet bij het vrijmaken van het Museumplein, zonder in eerste instantie primair gericht op aanwezigen te spuiten. In linie met de mobiele eenheid, de aanhoudingseenheid, de bereden politie en de inzet op de achtergrond van politie-surveillancehonden wordt het Museumplein gefaseerd vrijgemaakt en zijn er verschillende aanhoudingen gedaan en charges gepleegd. Grondslag voor de aanhoudingen is vrijwel telkens openlijke geweldpleging.

Ondanks de inzet van de waterwerper is bij deze politie-inzet een agent lichtgewond geraakt door een baksteen en ook een paard is op het hoofd geslagen door een ploertendoder. Onder diegene die geen gehoor gaven aan de besluiten van de driehoek, zijn zover nu bekend twee gewonden gevallen, waaronder een heupfractuur door een val. Er zijn bovenop de benoemde verwondingen, geen bijzonderheden gemeld vanuit de verschillende ziekenhuizen in de regio.

Iets meer dan een half uur later blijft het Museumplein gehavend maar leeg achter. Er bevinden zich dan nog circa 300 mensen in de directe-omgeving van het Museumplein die de fysieke confrontatie met de politie blijft opzoeken. De politie sluit uiteindelijk een grote groep mensen in. Deze worden aangehouden op grond van het noodbevel. De afhandeling van deze aanhoudingen loopt door tot laat in de avond, terwijl op het Museumplein de rust weer terug is gekeerd.

Gelijktijdig met hetgeen plaatsvond op het Museumplein, hebben zich in de rest van de stad verschillende vooraf aangekondigde demonstraties ordelijk voltrokken, waaronder ook een vreedzame demonstratie tegen coronamaatregelen.

Nasleep

Inmiddels zijn 143 personen aangehouden en hebben de politie en het openbaar ministerie een specifiek team samengesteld om de opsporing en vervolging zorgvuldig en spoedig af te ronden. Er wordt niet uitgesloten dat er nog meer aanhoudingen zullen volgen. De schade aan onder meer de

grasmat en de bestrating op en rond het Museumplein wordt geraamd op X euro. Aanvullend op het strafrechtelijke proces zal het college nagegaan hoe we deze schade aan onze stad kunnen verhalen.

Namens de Amsterdamse driehoek is het initiatief genomen deze week nog relevante gemeenten te informeren over de ervaringen met deze organisatie en de achterban. Er is gezien de getoonde agressie en het gebruikte geweld bovendien contact met het ministerie van Justitie en Veiligheid en de Expertise Unit Sociale Stabiliteit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om eventuele vervolgstappen te bespreken.

Tot slot

Deze brief komt tot u in een tijd waarin wereldwijd de spanning voelbaar is. Terwijl de uitingen van protest steeds indringender onze schermen, pleinen en straten binnenkomen, wordt de acceptatie hiervan op de proef gesteld. Het beschermen van het demonstratierecht vergt vandaag de dag veel van onze stad, haar inwoners, haar bezoekers en niet in de laatste plaats haar politiemensen. De opgave van de driehoek is daarbij telkens de vreedzame uitoefening van het grondwettelijke vrijheid optimaal te blijven beschermen, waarbij tegelijkertijd rekening wordt gehouden met de vrijheden en rechten van anderen in onze stad. [De verantwoordelijkheid hiervoor deelt de driehoek met diegenen die het demonstratierecht willen uitoefenen.](#)

Het vrije woord is én mag daarbij niet enkel het eigendom zijn van diegene die het hardst schreeuwt. De vrijheid van meningsuiting dient de waarheid, al was het maar doordat onware meningen helpen deze waarheid in herinnering te brengen. Alleen daarvoor al moet je ook mensen met afwijkende soms pijnlijke of zelfs onjuiste opvattingen aan het woord laten.

In Amsterdam kan je namelijk vóór of tegen Trump, Zwarte Piet of het huidige coronabeleid zijn, maar wat ons moet binden is dat we eropuit zijn vreedzaam sámen te leven en altijd bereid blijven om naar elkaar te luisteren.

Hoogachtend,

Femke Halsema
Burgemeester van Amsterdam

